

Salon kaupunki

Lapsivaikutusten arviointi

Arvioinnin kohteena oleva päätös: Kouluverkon tarkastelu perustuu koko kaupungin oppilasmäärän pitkään jatkuneeseen laskuun. Kun oppilaita on yhä vähemmän, kaikkien nykyisten koulujen ylläpitäminen laadukkaasti ja taloudellisesti kestävällä tavalla ei ole mahdollista. Arvioinnin kohteena oleva päätös liittyy kaupungin kouluverkkoselvitykseen ja koskee kouluverkon tulevaa rakennetta. Päätöksessä tarkastellaan koulujen mahdollista lakkauttamista. Ratkaisulla on vaikutuksia oppilaiden arkeen ja koulunkäynnin järjestämiseen, kuten koulupaikkoihin, ryhmäjäjestelyihin ja koulumatkoihin.

Vastuuhenkilö / vastuuhenkilöt: Kasvatuksen ja opetuksen koordinaattori Minna Nurminen, opetusjohtaja Inkeri Lahti, sivistyspalvelujen johtaja Pia Stoor

Laadinnan ajankohta: 12.1.2026

Arvioi oheiseen taulukkoon päätöksen lapsivaikutuksia.

Merkitse pitkän ja lyhyen aikavälin vaikutukset erikseen lyhentein L = lyhyt aikaväli P = pitkä aikaväli

Taulukon symbolien tulkinnat

- ++ Merkittävä positiivinen vaikutus
- + Positiivinen vaikutus
- 0 Vaikutuksiltaan neutraali
- Negatiivinen vaikutus
- - Merkittävä negatiivinen vaikutus

Lapsivaikutusten arvioinnin laajuus, tiedonkeruu, lasten osallisuuden toteutuminen ja vaikutusten merkittävyys sekä päätöksentekoon tulevat vaihtoehdot kuvataan erikseen lomakkeen loppuun.

Myönteinen vaikutus	++	+	0	-	--	Kielteinen vaikutus
Parantaa lasten ja nuorten saaman palvelun laatua.		P		L		Heikentää lasten ja nuorten saaman palvelun laatua.
Parantaa pätevyysvaatimukset täyttävän henkilöstön saatavuutta.		P	L			Heikentää pätevyysvaatimukset täyttävän henkilöstön saatavuutta.
Parantaa palveluiden maantieteellistä saavutettavuutta.				LP		Heikentää palveluiden maantieteellistä saavutettavuutta
Parantaa lasten osallisuutta		P	L			Heikentää lasten osallisuutta.
Parantaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaa.		P		L		Heikentää erityisen haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaa.
Lisää lasten ja nuorten keskinäistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta		P	L			Heikentää lasten ja nuorten keskinäistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.
Parantaa perheiden arjen sujuvuutta			P	L		Heikentää perheiden arjen sujuvuutta.
Parantaa palveluiden vaikuttavuutta.		P	L			Heikentää palveluiden vaikuttavuutta.
Edistää kaupungin strategisten linjausten toteutumista		P	L			Heikentää kaupungin strategisten linjausten toteutumista
Lisää kunnan vetovoimatekijöitä		P		L		Vähentää kunnan vetovoimatekijöitä

1. Lapsivaikutusten arvioinnin tarve ja laajuus

Kuvaa, miksi lapsivaikutusten arviointi on tarpeen tehdä ja kuinka laajana se pitää toteuttaa. Mikäli toteutetaan laajaa vaikutusten arviointia, kerro arvioinnin tekemiseen osallistuneet henkilöt.

Arviointi on toteutettu laajana lapsivaikutusten arviointina, koska kouluverkkopäätös kohdistuu suoraan lapseen ja voi vaikuttaa heidän arkeensa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Arviointiin ovat osallistuneet kaikkien Salon alakoulujen oppilaat tuomalla näkemyksensä esiin Koulun hyvinvointiprofiilin kyselyn kautta ja Salon lapsiparlamentti on koonnut sekä välittänyt koulujen oppilaiden näkökulmia edustajiensa kautta.

2. Tiedonkeruu

Kerro, miten ja mistä arvioinnin pohjana käytetty tieto on kerätty. Selvitä saatavilla oleva tarpeellinen tilastotieto sekä kunnassa jo aiemmin asiaa varten olemassa oleva tieto sekä hanki tarpeellinen lisätieto. Kuvaa ne yhteistyötahot, jotka voivat olla avuksi tiedon keräämisessä ja analysoinnissa.

Lapsivaikutusten arvioinnin pohjana käytetty tieto on koottu kahdesta aineistosta, jotka kuvaavat lasten omia kokemuksia ja näkemyksiä koulun arjesta ja hyvinvoinnista. Aineistot täydentävät toisiaan. Kysely tuottaa laajemman kokonaiskuvan ja lapsiparlamentin työskentely syventää oppilaiden esiin nostamia teemoja. Koulun hyvinvointiprofiili: Arvioinnissa on hyödynnetty alakouluikäisten oppilaiden vastauksia koulun hyvinvointia koskevaan kyselyyn. Vastaukset antavat kokonaiskuvan siitä, mitkä asiat koetaan koulussa tärkeiksi ja mitkä puolestaan kuormittaviksi tai kielteisiksi.

Kyselyaineistoa on tarkasteltu arvioinnin tarpeisiin siten, että se tukee kouluverkkopäätöksen mahdollisten vaikutusten tunnistamista.

Lapsiparlamentin työskentely syksyllä 2025: Lisäksi tietoa on kerätty lasten yhteisen työskentelyn kautta alakoulujen lapsiparlamentissa. Oppilaiden edustajat toivat esiin oman koulunsa oppilaiden näkemyksiä erityisesti koulun arjen keskeisistä tekijöistä, turvallisuudesta, ilmapiiristä ja hyvinvoinnista. Työskentelyn tulokset on koottu yhteenvedoksi, jota käytetään arvioinnin aineistona. Yhteenvedona tiedonkeruu perustuu suoraan lasten kokemuksiin sekä näkemyksiin ja se muodostaa perustan kouluverkkopäätöksen lapsivaikutusten tarkastelulle.

3. Lasten ja nuorten osallisuus

Suunnittele lasten ja nuorten kuuleminen ikäryhmälle ja kehitystasolle sopivilla menetelmillä. Sovi menetelmistä ja vastuuhenkilöistä. Huomioi lapsiryhmien erilaisuus ja niiden erityistarpeet. Kiinnitä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin.

Lasten osallisuus on toteutunut lapsivaikutusten arvioinnin aineistossa kahdella toisiaan täydentävällä tavalla. Osallisuuden tavoitteena on ollut saada esiin lasten omia kokemuksia ja näkemyksiä koulun arjesta sekä hyvinvoinnin kannalta keskeisistä tekijöistä. Osallisuus on toteutettu ikätasoisilla menetelmillä ja sekä laajasti kyselyn kautta että edustuksellisesti ja toiminnallisesti lapsiparlamenttityöskentelyssä. Näin arvioinnin pohjaksi on saatu sekä määrällistä että laadullista tietoa lasten näkemyksistä. Osallisuudessa on pyritty varmistamaan, että myös erilaisissa elämäntilanteissa olevien ja tukea tarvitsevien lasten näkemykset voivat tulla esiin turvallisesti.

Oppilaiden ääni hyvinvointiprofiilissa: Koulun hyvinvointiprofiilin vastaukset tuovat esiin lasten kokemuksia koulun arjesta. Vastauksissa korostuvat muun muassa kaverisuhteiden ja turvallisuuden merkitys, reilujen aikuisten läsnäolo, työrauha sekä kiusaamisen ja hälyn kielteiset vaikutukset. Kyselyn kautta saadaan laaja-alainen kuva siitä, mitkä tekijät tukevat tai heikentävät koulussa viihtymistä ja hyvinvointia.

Lapsiparlamentin työskentely: Lapsiparlamenttiin osallistui oppilasedustajia kaikista Salon alakouluista. Osallisuus toteutui niin, että edustajat keräsivät ennakkotehtävänä oman koulunsa oppilaiden näkemyksiä ja toivat ne yhteiseen käsittelyyn. Lapsiparlamentin ennakkotehtävässä jokainen oppilasedustaja selvitti oman koulunsa oppilailta, mitä asioita he pitävät tärkeimpinä koulunkäynnissä. Tarkoituksena oli koota viisi tärkeintä asiaa, jotka oppilaiden mielestä tekevät koulusta hyvän, viihtyisän ja turvallisen paikan oppia ja olla. Parlamenttipäivässä oppilaat työskentelivät toiminnallisissa pisteissä, kuten Hyvän luokan ainekset, Tulevaisuuden koulu 2040, Hyvä ja reilu koulu kaikille sekä Karttapaja – turvallinen koulumatka. Työpajoissa lapset tuottivat näkemyksiä muun muassa koulun koosta, ilmapiiristä, aikuisten roolista, työrauhasta ja koulumatkojen turvallisuudesta.

Työskentelyssä lapset eivät olleet vain kuultavina, vaan he osallistuivat aktiivisesti keskustelemalla ja perustelemalla valintojaan sekä äänestämällä heille tärkeimmistä asioista. Aikuisten tehtävänä oli tukea työskentelyä, kuunnella ja varmistaa, että lasten näkemykset kirjataan ja kootaan mahdollisimman tarkasti. Yhteenvetona kouluverkkoselvityksen lapsivaikutusten arvioinnin perustana on lasten oma kokemus- ja näkemystieto, joka on koottu sekä laajemmasta kyselyaineistosta että yhteisestä että osallistavasta lapsiparlamenttityöskentelystä. Osallisuus toteutui sekä laajasti kyselyn kautta että edustuksellisesti ja toiminnallisesti lapsiparlamentissa. Näin arvioinnin pohjaksi saatiin sekä määrällistä että laadullista tietoa lasten näkemyksistä.

4. Tulosten analysointi

Analysoi arvioidut vaikutukset (positiiviset, negatiiviset ja neutraalit) sekä niiden merkittävyys huomioiden lapsiryhmien erityistarpeet ja eri vaikutusten laajuus. Pohdi pitkän ja lyhyen aikavälin vaikutusten eroja ja merkittävyyttä. Tee vaikutuksista kokonaisarvio, jonka perusteella voidaan laatia johtopäätökset ja suositukset päätöksentekoon.

Tulosten analysoinnissa tarkastellaan kouluverkkopäätöksen vaikutuksia niihin tekijöihin, joita lapset ovat aineistojen perusteella pitäneet koulussa tärkeimpinä. Nämä teemat nousevat johdonmukaisesti esiin sekä koulun hyvinvointiprofiilin vastauksissa että lapsiparlamentin työskentelyssä ja ne muodostavat arvioinnin yhteisen rungon. Analyysi jäsennetään keskeisten vaikutusalueiden mukaan. Näitä ovat kaverisuhteet ja kuuluminen joukkoon, turvallisuus ja ilmapiiri, reilujen ja läsnä olevien aikuisten merkitys, työrauha ja oppimisen tuki sekä arjen sujuvuus ja koulumatkan turvallisuus.

Kunkin vaikutusalueen osalta arvioidaan mahdollisia myönteisiä, kielteisiä ja neutraaleja vaikutuksia ja niiden laajuutta sekä merkittävyyttä lasten arjen kannalta.

1. Vaikutukset lasten hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen: kaverit ja ryhmään kuuluminen.

Myönteiset vaikutukset: Oppilasmäärän kasvaessa osa lapsista voi löytää helpommin samanikäisiä kavereita ja vertaisryhmiä, mikä voi vahvistaa yhteenkuuluvuuden kokemusta. Suuremmassa kouluyhteisössä voi myös olla enemmän mahdollisuuksia yhteisiin tapahtumiin, harrastustoimintaan ja monipuoliseen arkeen, mikä voi tukea yhteisöllisyyttä.

Kielteiset vaikutukset: Koulujen lakkauttaminen voi siirtymävaiheessa katkaista olemassa olevia kaverisuhteita ja heikentää osallisuuden kokemusta. Muutos voi lisätä epävarmuutta ja kuormitusta erityisesti niillä lapsilla, joille tutut aikuiset, ryhmä ja rutiinit ovat tärkeää turva. Suuremmassa yksikössä osalle lapsista voi lisäksi syntyä kokemus ulkopuolisuudesta tai yksinäisyydestä, jos ryhmäytymistä ja aikuisten tukea ei vahvisteta. Merkittävyys ja laajuus: Vaikutus on laaja ja merkittävä, koska se koskee suurta osaa oppilaista ja heijastuu suoraan kouluviihtyvyyteen, koulumotivaatioon ja arjen turvallisuuden tunteeseen. Vaikutusten voimakkuus vaihtelee lasten tilanteiden mukaan. Osalle lapsista muutos voi olla neutraali tai myönteinen, jos se parantaa arjen toimivuutta, lisää mahdollisuuksia löytää vertaisryhmiä ja kavereita sekä vahvistaa aikuisten tukea ja koulun yhteisiä käytäntöjä. Myönteiset mahdollisuudet liittyvät erityisesti siihen, että suuremmassa yhteisössä voi olla enemmän valinnanvaraa kaverisuhteisiin, enemmän yhteisöllistä toimintaa sekä paremmin resursoituja tukirakenteita, kun arjen käytännöt toimivat. Samalla on kuitenkin tunnistettava, että osa lapsista voi kokea muutoksen kuormittavana ja tarvitsee selvästi tavallista enemmän tukea siirtymävaiheessa. Tämän vuoksi päätöksenteossa on tärkeää varmistaa, että mahdolliset hyödyt toteutuvat käytännössä ja että riskit kohdentuvat mahdollisimman vähän niihin lapsiin, joille muutos on vaikein.

Huomio lieventävistä tekijöistä: Kielteisiä vaikutuksia voidaan vähentää suunnitelmallisella ryhmäytymisellä, siirtymävaiheen tuella ja varmistamalla riittävä aikuisten läsnäolo arjessa. Myös ennakointi ja selkeä viestintä lapsille ja huoltajille voivat tukea turvallisuuden tunnetta muutoksessa.

2. Vaikutukset turvallisuuteen ja hyvinvointiin: ilmapiiri, hyväksyntä sekä kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen.

Myönteiset vaikutukset: Kouluyksiköiden yhdistämisen yhteydessä voidaan vahvistaa koulun rakenteita ja toimintatapoja, kuten opiskeluhuollon palveluja, valvontaa ja yhteisiä pelisääntöjä. Tämä voi tukea myönteistä ilmapiiriä sekä parantaa kiusaamisen

ehkäisyä ja siihen puuttumista. Turvallisuuden tunnetta vahvistaa erityisesti se, että aikuiset ovat arjessa läsnä, tavoitettavissa ja puuttuvat tilanteisiin johdonmukaisesti.

Kielteiset vaikutukset: Muutosvaiheessa turvallisuuden tunne voi heiketä, kun ryhmät, tilat ja aikuiset vaihtuvat ja arki muuttuu. Suuremmassa yksikössä osa lapsista voi kokea aikuiset etäisemmiksi tai jäävänsä helpommin huomaamatta. Merkittävyys ja laajuus: Vaikutus on merkittävä ja koskee monia oppilaita, mutta se voi näyttäytyä arjessa selkeämmin niillä lapsilla, joiden turvallisuuden tunne tai hyvinvointi on jo ennestään haavoittuvampi.

Huomio lieventävistä tekijöistä: Kielteisiä vaikutuksia voidaan vähentää varmistamalla riittävä aikuisten läsnäolo ja valvonta, selkeät yhteiset toimintamallit sekä matala kynnys ottaa huolia puheeksi. Siirtymävaiheessa auttaa myös se, että pelisäännöt, yhteyshenkilöt ja puuttumisen käytännöt tehdään lapsille näkyviksi ja ymmärrettäviksi, ja että ryhmäytymiseen panostetaan heti muutoksen alussa.

3. Vaikutukset oppimiseen, työrauhaan ja tukeen.

Myönteiset vaikutukset: Suuremmissa yksiköissä voidaan tarjota enemmän tukipalveluja ja joustavampia ratkaisuja oppimisen tueksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tarkoituksenmukaisempia tiloja, toimivampia järjestelyjä ja monipuolisempia oppimistapoja. Oppimisympäristöjä voidaan kehittää vaihtelevammiksi ja paremmin erilaisia oppijoita tukeviksi silloin, kun teknologia, tilaratkaisut ja yhteiset käytännöt tukevat arjen sujuvuutta. Aineistossa lapset tuovat esiin toiveen monenlaisista oppimistiloista ja vaihtelevista tavoista oppia, mutta korostavat samalla yhdessä olemisen ja vuorovaikutuksen merkitystä.

Kielteiset vaikutukset: Jos kouluverkkomuutoksen seurauksena opetusryhmien koot kasvavat hetkellisesti nykyisestä keskimääräisestä, voi se lisätä levottomuutta luokassa ja heikentää työrauhaa. Ryhmäkokojen lisäksi työrauhaan vaikuttavat tilojen toimivuus, ryhmien muodostaminen sekä arjen siirtymät ja välituntijärjestelyt. Jos näissä on puutteita, häly ja rauhattomuus voivat lisääntyä ja oppiminen kuormittua. Samalla on tärkeää varmistaa, että aikuisten tuki ja tavoitettavuus arjessa on riittävä suhteessa lasten tarpeisiin myös silloin, kun koulun koko ja henkilöstörakenne muuttuvat. Jos aikuisresurssi kuten opettajat, ohjaajat, muut arjen aikuiset ei kasva tarpeen mukaisesti, oppimisen tuen järjestäminen vaikeutuu ja avun saaminen voi hidastua. Aineistossa lapset korostavat, että oppiminen sujuu parhaiten, kun ryhmäkokoo on sopiva ja apua on saatavilla silloin, kun sitä tarvitsee. Lapset kuvaavat hyvän luokan edellytyksiksi noin 20 oppilaan ryhmän, jossa on 1–2 opettajaa sekä tarvittaessa lisäaikuinen, joka ehtii auttaa. Lisäksi he pitävät tärkeinä selkeitä sääntöjä, rauhallista oppimisympäristöä ja työrauhaa, jotta oppiminen ja jaksaminen onnistuvat. Tämän vuoksi mahdolliset muutokset ryhmäkoossa ja aikuisten määrässä on tärkeää arvioida työrauhan ja oppimisen tuen näkökulmasta.

Merkittävyys ja laajuus: Vaikutus on merkittävä ja osin pitkäkestoinen, koska työrauhan ja tuen muutokset voivat heijastua oppimistuloksiin, koulumyönteisyyteen ja hyvinvointiin. Vaikutukset korostuvat erityisesti niillä lapsilla, joilla on tuen tarvetta, haasteita oppimisessa ja jotka hyötyvät erityisopettajan opetuksesta sekä aikuisten tiiviimmästä ohjauksesta.

Huomio lieventävistä tekijöistä: Kielteisiä vaikutuksia voidaan vähentää huolellisella ryhmien muodostamisella, selkeillä yhteisillä käytännöillä ja riittävällä aikuisten läsnäololla luokissa sekä siirtymätilanteissa. Lisäksi oppimisympäristöjen suunnittelussa ja tilojen käytössä varmistetaan, että rauhallisen työskentelyn mahdollisuudet toteutuvat myös silloin, kun oppilasmäärä kasvaa. Tuen toteutumista voidaan vahvistaa suuntaamalla käytettävissä oleva tuntikehys oppimisen tuen järjestämiseen ja työrauhan tukemiseen, jotta oppilaat saavat apua oikea-aikaisesti ja koulupäivän rakenne pysyy selkeänä ja ennakoitavana.

4. Vaikutukset koulumatkaan ja arjen sujuvuuteen:

Myönteiset vaikutukset: Jos kuljetusratkaisuja voidaan kehittää, osa oppilaista voi hyötyä ennakoitavammasta ja sujuvammasta arjesta. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi selkeämpiä järjestelyjä, turvallisempia reittejä ja parempaa kokonaisuuden hallintaa silloin, kun koulumatkojen suunnittelu ja toteutus tehdään huolellisesti.

Kielteiset vaikutukset: Koulujen mahdollinen lopettaminen voi pidentää koulumatkoja ja lisätä kuormitusta. Lapset tunnistavat koulumatkan turvallisuuteen liittyviä tekijöitä hyvin konkreettisesti, kuten vilkkaat risteykset, suojateiden puutteet, jalkakäytävien puuttuminen ja heikko näkyvyys. Koulumatka herättää oppilaissa myös monenlaisia tunteita. Turvaa ja iloa lisäävät esimerkiksi tuttu reitti, kulkeminen kaverin kanssa ja turvallisiksi koettu ympäristö. Jännitystä, pelkoa tai yksinäisyyttä voivat lisätä pimeys, vilkas liikenne, koetut vaaranpaikat sekä se, että matka kuljetaan yksin tai se tuntuu pitkältä. Muutostilanteessa näiden kokemusten merkitys voi korostua, jos reitti tai kulkemisen tapa muuttuu.

Merkittävyys ja laajuus: Vaikutus on erittäin merkittävä erityisesti pienimmille oppilaille sekä niille, joiden koulumatka pitenisi selvästi. Tämä korostuu alueilla, joissa liikkuminen tapahtuu vilkkaassa liikenteessä tai kevyen liikenteen väylät ovat puutteellisia.

Huomio lieventävistä tekijöistä: Kielteisiä vaikutuksia voidaan vähentää suunnittelemalla kuljetus- ja saattoliikennejärjestelyt huolellisesti ja viestimällä niistä selkeästi lapsille ja huoltajille. Siirtymävaiheessa voidaan tukea turvallisuuden tunnetta esimerkiksi harjoittelemalla uutta koulumatkaa ennakoon, tarjoamalla opastusta ja saattotukea koulun alussa sekä sopimalla selkeät toimintatavat tilanteisiin, joissa matka keskeytyy tai aikataulut muuttuvat. Lisäksi koulupäivän rytmiä ja välituntijärjestelyjä voidaan tarkastella niin, että kuljetuksia käyttävien oppilaiden odotusajat pysyvät kohtuullisina ja arki säilyy mahdollisimman sujuvana.

Lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutusten erot: Lyhyellä aikavälillä (0–12 kk): Lyhyellä aikavälillä korostuvat muutokseen liittyvät kuormitustekijät. Näitä ovat muutosstressi, ryhmäytymisen haasteet, turvallisuuden tunteen vaihtelu sekä koulumatkoihin ja arjen järjestelyihin liittyvät käytännön muutokset. Riskit liittyvät erityisesti kaverisuhteiden muuttumiseen tai mahdollisesti heikentymiseen siirtymävaiheessa, työrauhan horjumiseen ja siihen, että yksittäinen lapsi voi kokea muutostilanteessa jäävänsä

ville riittävää tukea, jos tuen tarpeita ei tunnisteta ja seurata aktiivisesti. Pitkällä aikavälillä (1–5+ vuotta): Pitkällä aikavälillä vaikutukset riippuvat ratkaisevasti siitä, miten muutos toteutetaan ja millaiset edellytykset arjelle rakennetaan. Lapsilähtöisesti ja suunnitelmallisesti toteutettuna muutos voi vahvistaa oppimisen ja hyvinvoinnin tukirakenteita, selkeyttää toimintatapoja ja mahdollistaa toimivampia tilaratkaisuja sekä monipuolisempaa koulupäivää. Jos taas ryhmäkoot kasvavat selvästi tai aikuisten läsnäolo ei vastaa arjen tarpeita, riskinä on pysyvämpiä haittoja, kuten heikompi työrauha, lisääntynyt kuormitus ja heikentyvä koulumyönteisyys.

5. Päätöksenteon vaihtoehdot

Perustele päätösehdotus ja osoita yhteys lapsivaikutuksiin. Päätöksissä, joilla on negatiivisia vaikutuksia, on syytä kirjata, miten niitä on tarkoitus lieventää. Tallenna arvioinnin teon aikana kertynyt tieto ja huomioi se päätöksenteon valmistelussa.

Kouluverkkopäätöksessä tarkastellaan vaihtoehtoja, joilla turvataan opetuksen laatu ja yhdenvertaiset oppimisen edellytykset tilanteessa, jossa oppilasmäärä vähenee. Tavoitteena on varmistaa oppilaille yhdenvertaiset ja laadukkaat oppimisen edellytykset sekä turvallinen ja sujuva koulupäivä. Päätöksenteossa on tärkeää osoittaa selkeä yhteys lapsivaikutuksiin eli arvioida, miten valittava ratkaisu vaikuttaa lasten arjen ydintekijöihin: kaverisuhteisiin, turvallisuuteen, aikuisten läsnäoloon, työrauhaan, oppimisen tukeen sekä koulumatkojen sujuvuuteen ja turvallisuuteen.

Päätöksenteon vaihtoehdot ja perustelut:

1. Nykyisen kouluverkon säilyttäminen:

Nykyisen kouluverkon säilyttäminen tukee lasten arjen jatkuvuutta ja turvallisuuden tunnetta. Lapsille on tärkeää, että koulussa on tuttuja kavereita, hyvä ilmapiiri ja läsnä olevia aikuisia, ja että arki pysyy ennakoitavana myös koulumatkojen osalta. Samalla on huomioitava, että jos oppilasmäärät joissakin kouluissa ovat hyvin pieniä, lapsille sopivien vertaisryhmien muodostaminen voi vaikeutua. Pienissä yksiköissä kaveripiiri voi kaventua ja osalle lapsista voi olla haastavampaa löytää samanhenkisiä kavereita sekä kokea kuuluvansa joukkoon. Myös usean vuosiluokan opiskelu samassa opetusryhmässä voi lisätä arjen kuormitusta ja tehdä työrauhan sekä oppimisen tuen järjestämisestä vaativampaa. Lisäksi on huomioitava, että pienissä yksiköissä oppimisen tuen järjestämisen vaihtoehdot voivat olla rajallisemmat. Tuen toteuttaminen voi olla riippuvaisempaa yksittäisistä henkilöresursseista ja järjestelyistä sekä joustavat ryhmittelyt tai erilaiset tukimuodot eivät aina ole yhtä helposti toteutettavissa kuin suuremmissa yksiköissä. Tämä voi korostua erityisesti niiden lasten kohdalla, jotka tarvitsevat säännöllistä tai monipuolista tukea.

2. Koulujen mahdollinen lakkauttaminen ja yhdistäminen toisiin kouluihin:

Koulujen lopettamista voidaan perustella pedagogisilla ja yhdenvertaisuutta vahvistavilla syillä. Suuremmissa yksiköissä voidaan usein järjestää oppimisen tukea joustavammin ja vahvistaa arjen tukirakenteita niin, että apua on paremmin saatavilla silloin, kun lapsi sitä tarvitsee. Tämä tukee myös lasten toiveita koulusta, jossa on riittävästi aikuisia läsnä arjessa, selkeät säännöt ja työrauhaa. Lasten näkökulmasta suurempi yksikkö voi tuoda myös enemmän mahdollisuuksia kaverisuhteisiin ja vertaisryhmiin. Kun oppilaita on enemmän, on jokaisella useammin paremmat mahdollisuudet löytää samanhenkisiä kavereita ja kuulua joukkoon. Lisäksi isompi kouluyhteisö voi tarjota monipuolisempaa arkea ja enemmän yhteisiä hetkiä, koska suuremmassa yksikössä on usein paremmat mahdollisuudet järjestää yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä, retkiä, juhlia sekä koulun yhteisiä liikunta- ja välituntitoimintoja. Kun oppilaita ja aikuisia on enemmän, voidaan myös helpommin toteuttaa kerhoja, ryhmätoimintaa ja erilaisia yhteisöllisiä toimintatapoja, jotka vahvistavat yhteenkuuluvuutta ja tekevät koulupäivästä vaihtelevamman. Samalla on tunnistettava, että koulujen lopettaminen voi aiheuttaa lapsille myös kielteisiä vaikutuksia, jotka tulee arvioida ja pyrkiä lieventämään. Keskeisiä riskejä ovat kaverisuhteiden katkeaminen ja kuulumisen tunteen heikkeneminen siirtymävaiheessa, turvattomuuden kokemuksen lisääntyminen uusissa ryhmissä sekä koulumatkojen piteneminen ja niihin liittyvät turvallisuushaasteet. Lapset korostavat erityisesti turvallista ilmapiiriä, aikuisten näkyvää läsnäoloa ja sitä, ettei kukaan jää yksin. Näiden tekijöiden varmistaminen on keskeistä, jos edetään ratkaisuun koulujen lopettamisesta.

Kokonaisarvio vaikutuksista:

Kokonaisuutena kouluverkkopäätöksen lapsivaikutukset ovat merkittäviä, koska ne kohdistuvat suoraan lasten arkeen ja koulupäivän keskeisiin kokemuksiin. Päätöksenteossa ratkaisevaa on, vahvistaako suunniteltu kouluverkkoratkaisu lasten tärkeinä pitämiä tekijöitä, kuten kaverisuhteita, turvallisuuden tunnetta, aikuisten läsnäoloa ja tukea, työrauhaa sekä arjen sujuvuutta, vai heikentääkö se niitä. Lasten näkökulmasta koulun hyvinvointi ja oppiminen rakentuvat ennen kaikkea toimivasta yhteisöstä ja myönteisestä ilmapiiristä. Tilat ja sijainti ovat merkityksellisiä silloin, kun ne tukevat turvallista, sujuvaa ja yhteisöllistä koulupäivää. Koulujen lopettaminen ja yhdistämisten hyödyt ovat saavutettavissa erityisesti silloin, kun muutoksen tavoitteena on aidosti vahvistaa oppimisen tukea, parantaa opetuksen laatua, lisätä pedagogisia mahdollisuuksia ja turvata yhdenvertaiset palvelut. Samalla on varauduttava siihen, että lyhyellä aikavälillä muutos voi heikentää lasten turvallisuuden tunnetta ja yhteisöllisyyttä sekä lisätä kuormitusta etenkin niillä lapsilla, jotka tarvitsevat tukea tai joille muutos on vaikea.

Kielteisten vaikutusten ennakointi ja lieventäminen:

Kun päätöksellä voi olla myös kielteisiä vaikutuksia, muutoksen valmistelussa ja toteutuksessa korostuvat ennakointi ja huolellinen toimeenpano. Tämä edellyttää avointa ja ymmärrettävää viestintää, toimivaa yhteistyötä sekä hyvin suunniteltuja siirtymäjärjestelyjä. Päätöksenteon yhteydessä on tärkeää kuvata selkeästi, millä keinoilla mahdollisia haittoja ehkäistään ja vähennetään. Keskeisiä toimia ovat. Oppilaiden hyvinvoinnin turvaaminen: Koulunvaihdot ja siirtymät valmistellaan yhdessä koulujen ja opiskeluhoollon kanssa ja muutostilanteessa varmistetaan riittävä tuki lapsille ja perheille. Erityistä huomiota

kiinnitetään siihen, että lapsilla säilyy turvallisuuden tunne, että heillä on arjessa turvallisia ja helposti tavoitettavia aikuisia arjessa sekä jokainen kokee kuuluvansa joukkoon.

Opetuksen ja tuen jatkuvuus:

Opetuksen järjestäminen sekä oppimisen tuki varmistetaan läpi muutoksen niin, ettei oppilas jää ilman tarvitsemaansa apua tai ohjausta. Samalla huolehditaan työrauhasta ja selkeistä toimintatavoista, jotka tukevat oppimista ja jaksamista.

Koulukuljetusten selkeys ja sujuvuus:

Kuljetusjärjestelyt suunnitellaan etukäteen ja niistä viestitään perheille ajoissa ja selkeästi, jotta arki pysyy mahdollisimman ennakoitavana ja turvallisena. Koulumatkojen turvallisuuteen ja käytännön sujuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota, sillä ne vaikuttavat suoraan lasten jaksamiseen ja koulupäivän kokemukseen. Näiden toimenpiteiden avulla voidaan luoda vahva pohja johtopäätöksille ja suosituksille sekä varmistaa, että kouluverkkoratkaisu tukee lasten hyvinvointia ja yhdenvertaisia oppimisen edellytyksiä myös mahdollisten muutosten aikana. Lasten näkökulmasta koulun tärkein sisältö rakentuu ihmisistä ja arjen vuorovaikutuksesta: kavereista, turvallisesta ilmapiiristä ja läsnä olevista aikuisista. Koulurakennus ja sijainti ovat merkityksellisiä ennen kaikkea silloin, kun ne tukevat sujuvaa, turvallista ja yhteisöllistä koulupäivää. Hyvä koulu syntyy lasten kokemusten mukaan ennen kaikkea ihmisistä – kavereista ja läsnä olevista aikuisista – ja arjen kohtaamisista, jotka tekevät koulusta paikan, jossa on hyvä olla, oppia ja kasvaa yhdessä.